

Om Kevin Warwick

Tænk dig på nettet

Kevin Warwick, som er professor i kybernetik ved University of Reading i England, har gennemført to forsøg med implantation af informationsteknologi i sin egen krop. Ved det første forsøg blev det demonstreret, at en chip implanteret i hans arm kunne bruges til at åbne døre samt til at tænde og slukke for lys, computere mm. på en kontrolleret måde i overensstemmelse med hans kommen og gåen. I andet forsøg blev hans nervesystem koblet til en computer og videre til internettet. Nu planlægges et tredje forsøg, som ifølge Kevin Warwick skal være en implantation, som vil kunne koble hans hjerne til en computer og i princippet dermed også til internettet. Warwick forestiller sig, at det på den måde vil blive muligt for ham at "tænke sig ud på internettet". Han forestiller sig også, at en gruppe af mennesker, der alle får denne type teknologi implanteret, koblet til deres hjerner, også kan få deres bevidstheder sammenkoblet, således at det i virkeligheden ikke længere giver mening at tale om den enkeltes separate bevidsthed, men således, at man snarere bør tale om den sammenkoblede gruppes kollektive bevidsthed. På den måde ville det traditionelle, individuelle "jeg" være opløst til fordel for et "kollektivt jeg".

Ingen ved, om Kevin Warwicks tredje forsøg med sig selv vil forløbe, som han selv forventer det, og ingen ved, om der i forbindelse med forsøget vil opstå alvorlige eller farlige komplikationer med de involverede hjerner, som hæmmer eller måske direkte ødelægger hjernernes funktionalitet. Eller om der tværtimod ved sammenkoblingen af hjernerne vil optræde en eller anden synergieffekt, som betyder, at den nye kollektive hjerne vil kunne løse problemer og indse sammenhænge, som intet enkelt menneske hidtil har kunnet forstå.

Skal forskere lave forsøg på sig selv?

I forbindelse med forsøg som Kevin Warwicks kan man spørge, om det uden videre bør være tilladt for forskere på den måde at gøre forsøg med sig selv. Det hører med til billedet, at den planlagte hjerneimplantation ifølge Kevin Warwick selv bør betragtes som irreversibel, hvilket indebærer, at i modsætning til de to første implantater, som Warwick tidligere har fået indopereret i sin krop, skal dette implantat ikke fjernes igen, men det er meningen, at det skal forblive sammenkoblet med hans hjerne resten af hans liv. Af den grund er det oplagt, at Kevin Warwick ved dette tredje forsøg løber en risiko, som er væsentligt større end ved de to første forsøg. Man kan spørge, om det er rimeligt, at en forsker kan beslutte sig til at udsætte sig selv for en sådan risiko? Her kan man henvise til, at der i videnskabs- og teknologihistorien er en lang tradition for, at forskerne har afprøvet deres ideer på sig selv - ofte med en betydelig risiko. F.eks. fortælles det, at det for den første generation af fysikere, der studerede røntgenstråling, var ganske almindeligt, at flere af dem manglede en hånd eller en arm på grund af de forsøg, som de havde lagt egen krop til. Man kan også henvise til opdagelsesrejsende, som har været besat af deres ideer, og derfor har været villige til på egne vegne at løbe store risici. Typisk vil man være tilbøjelig til at acceptere noget sådant med den begrundelse, at forskeren må forventes at være en af dem, der allerbedst kan vurdere risikoen, og at forskerens selvbestemmelsesret derfor kan begrunde et ganske stort spillerum for forsøg med egen krop som indsats.

På den anden side kan netop engagementet få forskeren til at løbe en risiko, som han eller hun ikke burde løbe. Derfor vil der efter min mening være god mening i et krav om, at alle implantationsforsøg skal beskrives nøje, og at forsøgets formål, design, etiske problemstillinger mm. skal forelægges en

videnskabsetisk komité, som skal tage stilling til spørgsmålet om godkendelse af forsøget. Dermed sættes der grænser for, hvad princippet om den enkeltes selvbestemmelse kan bruges til. En sådan begrænsning kan retfærdiggøres med henvisning til, at det ikke bare er den pågældende forskers problem, hvis noget går galt ved forsøget. I et moderne samfund ses det som en samfundsopgave i almindelighed at gøre, hvad man kan, for at hjælpe og redde mennesker, som har brug for det, uanset om de pågældendes problemer skyldes deres overmod eller dumdristighed. Derfor kan det også siges at være en samfundsopgave at forsøge at sætte grænser for de risici, som den enkelte må udsætte sig selv for. Hertil kommer, at der her er tale om forsøg, der kan få afgørende betydning for os som samfund, hvorfor en samfundsmæssig stillingtagen til deres gennemførelse også må være på sin plads.

Når der ved forsøgene inddrages andre end forskerne selv, skærpes den samfundsmæssige forpligtelse til at sætte grænser. Så skal der efter min mening - ud over alle de gængse krav om informeret samtykke - meget gode grunde og meget overbevisende risikoanalyser til, hvis forsøgene skal kunne godkendes. Der er ved behandlingen af ansøgninger i det videnskabsetiske komitéssystem om tilladelse til biomedicinske forsøg en forståelig og rimelig tradition for, at der for raske forsøgspersoner, der ikke selv har nogen direkte interesse i forsøgene, ikke accepteres nogen risiko af betydning ved forsøgene. Det princip bør efter min mening også gælde i forbindelse med indoperering af informations- og kommunikationsteknologi i raske forsøgspersoner.

Hackere i hjernen

En af de risici, der melder sig i forbindelse med en eller flere hjerners mulige opkobling på internettet, har at gøre med sikkerheden: Hvordan vil man i en sådan situation f.eks. sikre sig mod hackeres indtrængning i den opkoblede hjerne? Og hvad med overvågningsmulighederne, som i et sådant scenarie jo bliver meget mere vidtgående end det, som ellers diskuteres i de gængse debatter om overvågning og privathed?

Men hvad nu, hvis vi antager, at forskere eller grupper af forskere allerede med sig selv som forsøgspersoner har gennemført forsøg i stil med det, som Kevin Warwick nu planlægger som sit tredje implantationsforsøg, og det derved har vist sig tilsyneladende ufarligt at sammenkoble et antal hjerner via informationsteknologi, og hvis der kan argumenteres for, at der kan etableres en tilfredsstillende sikkerhed i forbindelse med sammenkoblingen? Og hvad, hvis de pågældende efter forsøgssammenkoblingerne oplyser, at forsøgene gav store og rige oplevelser, og at det var en spændende og storslået erfaring at få sin hjerne sammenkoblet med andre hjerner? Og hvad, hvis grupper af mennesker på dette grundlag ønskede permanent at sammenkoble deres hjerner via internettet?

Opløsning af "jeg'et"

Hvis vi for argumentets skyld antager, dette science fiction-agtige scenarie faktisk er realistisk som en fremtidsmulighed, vi bør tage alvorligt, melder spørgsmålet om opløsningen af "jeg'et" sig? Hvis den beskrevne teknologi er mulig, kan det altså lade sig gøre at opgive det individuelle "jeg" til fordel for et kollektivt "jeg". Professor Warwick har allerede givet udtryk for, at dette efter hans mening er muligt, og at det i det mindste for nogle mennesker også vil være ønskeligt. På den måde kan vi efter hans mening måske som mennesker ruste os i kapløbet med de stadig mere intelligente maskiner, og måske kan vi dermed forhindre, at maskinerne tager magten fra os. Det eksistentielle spørgsmål er selvfølgelig, om jeg stadig er et menneske i egentlig forstand, hvis jeg opgiver mit individuelle "jeg". Altså hvis jeg ikke længere er mit eget "jeg", men derimod en uafgrænselig del af et kollektivt "vi". Man kan med god ret sige, at "jeg'et" og min individuelle bevidsthed idéhistorisk og mentalitetshistorisk set har betydet så meget for det moderne menneskes selvforståelse, at vi vil være noget andet end "moderne mennesker", hvis det sker. Man bør i givet fald nok snarere tale om en ny art, "den kollektive, post-moderne menneskeart"!

Kan vi undsige vores jeg?

Nogle vil måske sige, at det ikke gør noget at opgive den nuværende menneskearts kendetegn - hvis blot vi bevæger os, dvs. transformerer os selv, til en ny tilstand, i hvilken vi (eller det "vi" i givet fald bliver til) er lykkeligere. Tankegangen her er altså, at der ikke i sig selv er nogen særlig værdi knyttet til mennesket, som det er i den nuværende del af vor biologiske historie.

Modstykket til denne tankegang er, at naturen i sin nuværende tilstand rummer en visdom med afgørende kvaliteter, som ingen af os i virkeligheden udtømmende kan beskrive, og at vi derfor står os ved at fastholde denne "naturlige tilstand". Jeg vedkender mig personligt et synspunkt af den art og finder, at det giver god mening, især hvis det ses i en religiøs kontekst, der som kristendommen opfatter mennesket som skabt, dvs. at vi af Skaberen har fået visse vilkår som vores bestemmelse, således at det også bliver vores opgave at forvalte de givne værdier og vilkår på en ansvarlig måde. Set således er det oplagt, at en undsigelse af noget så fundamentalt som min individuelle bevidsthed og dermed f.eks. også af mit individuelle ansvar bliver en undsigelse af et af de afgørende vilkår, som jeg har fået skænket som menneske, og dermed også en fundamental fejltagelse. Således forstået skal jeg selvfølgelig blive ved med at have mit "jeg" - uden hvilket et ægte "vi" i virkeligheden heller ikke giver mening.

Peter Øhrstrøm er professor og tidligere medlem af Det Etske Råd